

## Specie sau subspecie ?

de Eugen V. Niculescu

Această întrebare și-au pus-o numeroși zoologi în decursul sec. XX. Ea a fost "rezolvată" în diferite moduri de lepidopterologi după gradul de cunoștințe și concepția fiecăruia dintre ei, dar nici pînă azi nu există o unanimitate de păreri.

În primele decenii ale secolului domina ideea că, o specie se recunoaște după habitusul diferit al insectei. Dacă cercetătorul are o îndelungată activitate și o mare colecție, "ochiul" său de specialist, distinge cu certitudine, o specie de alta și nu le confundă. Această idee a fost exprimată și la noi în țară, dar noi am combătut-o în repetate rînduri și astăzi se pare că nu mai este de nimeni acceptată.

Habitusul diferit al insectei însemna o pată mai mare sau mai mică, mai viu colorată sau mai palidă decît la alți indivizi. Urmînd această idee, numeroși lepidopterologi au descris specii noi, dar unele din ele s-au dovedit ulterior subspecii și nu *bonae species*. Nu putem menționa aici miile de erori săvîrșite de un mare număr de lepidopterologi din toată lumea. E de ajuns să menționăm că unele dintre erori au fost săvîrșite și de marii specialiști cu reputație mondială ca HAMPSON, MEYRICK, STAUDINGER, CARADJA, ș.a.

Încetul cu încetul s-a răspîndit însă o altă idee, izvorîtă din studiul armăturii genitale și astfel s-a introdus în lepidopterologie un nou criteriu de specie, care s-a dovedit mai bun decît grafismul. Criteriul cel nou, admite că o specie bună trebuie să aibă în armătura genitală o structură diferită de a tuturor celorlalte specii. Prin structură diferită se înțelegea o formă diferită a tuturor scleritelor din sfera genitală. Aceasta ne-a determi-

nat să enunțăm aforismul "Sînt atîtea specii diferite, cîte structuri diferite există în genitalia" (3). Astfel, cele 140000 structuri diferite în armătura genitală indică 140000 specii diferite.

Această constatare nu a dus la aruncarea criteriului grafism ca și criteriu de specie ci la reconsiderarea lui într-o lumină nouă și anume ca un criteriu subsidiar, preeminența fiind acordată armăturii genitale. De asemenea s-a observat că și grafismul trebuie evaluat sub un nou aspect: nu ori ce pată, mai mare sau mai mică, mai palidă sau mai viu colorată este un caracter de specie. Ea are acest caracter numai dacă armătura genitală decide că entitatea respectivă este bona species. În acest caz pata, fie foarte mare fie foarte mică, este specifică. De exemplu: Iphiclides feisthameli "net diferit de podalirius prin secțiunea aripilor și desenele aripilor sale, este o specie bună" după P.C.Rougeot (1), dar noi am invalidat-o deoarece armătura genitală este identică cu a speciei I.podalirius. Aglais ichnusa, mai viu colorată decît A. urticae și fără pete negre postmediană la aripile anterioare, a fost considerată, după habitus, drept bona species, dar armătura genitală ne spune că nu este decît o rasă geografică de A.urticae din Corsica și Sardinia. Cînd ne-am convins că pata este specifică observăm că un caracter specific în grafism este un caracter constant, adică comun tuturor indivizilor. Citez un singur exemplu dat de a șasea pată din șirul marginal la aripile anterioare, care la Melitaea phoebe țese din rînd și constituie un bun caracter specific (2).

Pentru a decide asupra valorii taxonomice a grafismului el trebuie examinat la un mare număr de exemplare, deoarece, deseori el este extrem de variabil. Observînd un singur exemplar cu "pată mare" nu putem considera această

pată cu caracter specific căci ori cît de mare ar fi ea, nu este specifică decă armătura genitală este identică cu a altei specii deși aceasta are o "pată mică". Examinarea unui mare număr de exemplare ne arată limitele variabilității și ne servește la precizarea statutului taxonomic al entității respective.

Astfel forma aethereaeformis Vrty., seamănă prin grafism cu Melitea aetherie, dar armătura genitală ne arată că ea nu aparține speciei M. aetherie, ci speciei M. phoebe, distinctă prin genitalis de M. aetherie (2).

Examinarea unui mare număr de exemplare este necesară și pentru interpretarea corectă a armăturii genitale care și ea, este deseori foarte variabilă. Noi am constatat acest fenomen la un mare număr de specii - recent în genul Erebia (4), unde am găsit "specii considerate ca stare de diverși autori (HOHENWARTH, BUTLER, LORKOVIC, și DE LÉSSE) numai după un "spin" de pe valvă, mai mare sau mai mic, mai mult sau mai puțin recurbat, cînd în realitate era vorba de simple variații individuale, adevăratele caractere specifice fiind cu totul altele și anume lobi teguminis și fultura inferior, net distincte de la o specie la alta.

Astfel noi am fost conduși să invalidăm "speciile" caesioides, hispania, nivalis, calcarius, iranica și graucasica, pe care le considerăm simple rase geografice sau cromosomice ale speciei tipice Erebia tyndarus. Deși în cazul examinării armăturii genitale cercetătorul, dornic de a stabili sau restabili adevărul științific, trebuie să studieze mai multe exemplare și nu numai unul singur.

Noi am ajuns la această concluzie cercetînd armăturile genitale la un mare număr de Lepidoptere - mai ales Papilionoidea și publicăm acest articol deoarece încă mai sînt lepidopterologi care le ignoră și admit că studiul habitusului este suficient pentru a decide

asupra statutului taxonomic la nivel de specie. Cînd au constatat că studiul imagoului este deficient, au recurs și la studiul larvelor și crisalidelor. Dar și acest studiu, așa cum s-a făcut, a fost deficient. Astfel, pentru a se dovedi heterospecificitatea "speciilor" Boloria aquilonaris, B.napaea și B.graeca, ei au arătat că grafismul larvelor la aceste specii este diferit de al speciei B.pales și ele sînt deci bonae species. Noi am arătat (2) că la fel ca și la imago, la larve desenul și coloritul nu dau bune caractere specifice, acestea trebuind să fie căutate la piesele bucale, pedes spurii și chetotaxie. Astfel caracterele specifice au fost greșit interpretate și concluziile taxonomice au fost eronate.

Noi credem că principiile stabilite în lucrările noastre timp de 45 de ani trebuie să stea la baza unei lepidopterologii științifice, fundamentată pe studiul corect al armăturii genitale și, la nivel suprageneric, pe studiul exoscheletului.

Azi nu se mai poate admite preeminența habitusului asupra armăturii genitale, ci invers. Dacă se vor mai publica astfel de lucrări, ele vor fi sortite eșecului și repudiate.

#### BIBLIOGRAFIE

- 1.Higgins L.G.,1971.- Papillons d'Europe, Ed. Delachaux et Niestlé, Paris, Trad.P.Rougeot.
- 2.Niculescu E.V.,1965.-Fauna R.P.Române, Insecta, Fam.Nymphalidae, XI,7, Ed.Acad.Bucureșt.
- 3.Niculescu E.V.,1973.- Le problème de l'espèce chez les Lépidoptères. Mem.Soc.Ent. Italiana, p.35-52.
- 4.Niculescu E.V.,1985.-Problèmes de morphologie et taxonomie dans le genre Erebia (Satyridae). Bull.Soc.Ent.Mulhouse, Janvier-Mars, p.1-8.